ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין סח.

מסורת הש"ס

א) כלים פכ"ג מ"ח ע"ש, ב) [נ"ל והאמום וכן בכ"מ המכר כמן בגמ' וכרש"י ומכומ' אימום כמ' נ"ל כמ"ס וכן בערוך אומא אימום במ"ס וכ"מ במשנה דכלים], ג) [סם פכ"ו מ"ד] שבת קמח., ד) [ר"ה כד: שבת עה. ע"ז יח. וקף מג:], ה) עי' רש"ש בח"מ, ו) בפ"א: שנותנין בה כחול מכחול קיסם של עץ או של כסף שנותנין בתוכו, ז) [נ"ל מוספתא דכלים כ"ב פ"ב ה"ג], ח) [ע' תוס' סוטה יב: ד"ה מהו דתימא וכו' מה שהשינו אפיכס"ר דהכא], ט) [והא דהכא רש"י מחוספתא דיקא ולא ממשנה מפורשת בכלים פכ"ו מ"ד ומיהי לה הש"ס בשבת דף קמח: פלוגתא דר' אליעזר וחכמים ע"ש מלה לישבן], י) [כלים כ"ב פ"ד ה"ב וע"ש], כ) [שבת דף סד:], ל) [וע"ע תוס' יבמות יב: ד"ה דאמר רחמנא].

גליון הש"ם

רש"י ד"ה לחלוץ תפילין וכו' דקסבר שבת לאו זמן תפילין. עי' מג"א סי' שח ס"ק יא: שם ד"ה משקלות קטנה וכו' לחפזותה בעיר. עיין כ"כ דף פ"ט ע"ב תוספות ד"ה ולא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דעתו מיושבת ודעת אמו נטרפה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה ולא חסרתי מרבותי וכו' ולקבל מהם חכמה אלא. מלא אלא נמחק וכ"כ ל"ל אפי': ב) באר"ד יתרון חכמתי מהם אפי'. מלא אפילו נמחק וכ"כ ל"ל אלא:

לעזי רש"י

פלוט"ה [פילוט"א]. כדור.

מוסף רש"י

אבל אתה למד להבין ולהורות. כלומר להבין מעשיהם כמה הם מקולקלים ולהורות לנגיע לא תעשה כך וכן שה הוא חק הגוים (דברים יח ט) לו: שתוכל לעמוד כהן ואם יעשה נגיע שקר לפניך שתכין שהוא מנשף (שבת עה.).

הדרן עלך ארבע מיתות

תורה אור

1. וְאֲלִישָׁע רֹאֶה וְהוּא מִצַּעֲק אָבִי אָבִי רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו וְלֹא רָאָהוּ עוֹד וַיֶּחֱזַק בִּבְגָדָיו וַיִּקְרָעֵם לִשְׁנַיִם קְרָעִים: מלכים ב ב יב
2. כִּי אַתָּה בָּא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תִלְמֹד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֲבַת הַגּוֹיִם הָהֵם: דברים יח ט

והא. מילתא דלקיטת קשואין: **ר"ע מר' יהושע גמר לה.** כתמיה: **קינוף.** ארבעה עמודים וכילה פרוסה עליהם כדאמרי' בסוכה (דף י.): **לחלוץ תפיליו.** של ראש ד דקסבר שבת לאו זמן תפילין הוא ואסור להניחן שמא יצא בהן לרשות הרבים: **שדעתו של אבא נטרפה.**

והא ר' עקיבא מר' יהושע גמיר לה והתניא כשחלה ר' אליעזר נכנסו ר' עקיבא וחביריו לבקרו הוא יושב בקינוף שלו והן יושבין בטרקלין שלו ואותו היום ע"ש היה ונכנס הורקנוס בנו לחלוץ תפליו גער בו ויצא בנזיפה אמר להן לחביריו כמדומה אני שדעתו של אבא נטרפה אמר להן דעתו (א) ודעת אמו נטרפה היאך מניחין איסור סקילה ועוסקין באיסור שבות כיון שראו חכמים שדעתו מיושבת עליו נכנסו וישבו לפניו מרחוק ד' אמות א"ל למה באתם א"ל ללמוד תורה באנו א"ל ועד עכשיו למה לא באתם א"ל לא היה לנו פנאי אמר להן תמיה אני אם ימותו מיתת עצמן אמר לו ר' עקיבא שלי מהו אמר לו שלך קשה משלהן נטל שתי זרועותיו והניחן על לבו אמר אוי לכם שתי זרועותיי שהן בשתי ספרי תורה שנגללין הרבה תורה למדתי והרבה תורה לימדתי הרבה תורה למדתי ולא חסרתי מרבותי אפילו ככלב המלקק מן הים הרבה תורה לימדתי ולא חסרוני תלמידי אלא כמכחול בשפופרת ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות בבהרת עזה ולא היה אדם ששואלני בהן דבר מעולם ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות ואמרי לה שלשת אלפים הלכות בנטיעת קשואין ולא היה אדם שואלני בהן דבר מעולם חוץ מעקיבא בן יוסף פעם אחת אני והוא מהלכין היינו בדרך אמר לי רבי למדני בנטיעת קשואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשואין אמר לי רבי למדתני נטיעתן למדני עקירתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד אמרו לו (ב) הכדור (ג) והאמום והקמיע וצרור המרגליות ומשקולת קטנה מהו אמר להן הן טמאין וטהרתן במה שהן (ד) מנעל שעל גבי האמום מהו אמר להן הוא טהור ויצאה נשמתו בטהרה עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הנדר הותר הנדר למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ פתח עליו בשורה ואמר (ה) אבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרצותן אלמא מרבי אליעזר גמרה גמרה מרבי אליעזר ולא סברה הדר גמרה מרבי יהושע ואסברה גיהליה היכי עביד הכי והאנן תנן העושה מעשה חייב להתלמד שאני (ו) דאמר מר (2) לא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות:

הדרן עלך ארבע מיתות

לחלוץ תפילין. פ"ה של ר' אליעזר אע"ג דלא היה ר"א זז ממקום אחד קרי ליה איסור שבות דכל (ז) שאסרו חכמים לגאת בו לרשות הרבים אסור לגאת בו לחצר והא"ה אפי' יושב במקום א' אסור: **היאך** מניחין איסור סקילה. משמע דמדליקין ואחר כך תולין וקשה דנפרק במה מדליקין (שבת דף לה: ופס) משמע דאיפכא דתניא שלישית להדליק את הנר דברי רבי נתן ר' יהודה אומר שלישית לחלוץ תפילין ופ"ה התם ומדליק ברביעית ואין לומר ומדליק בשניה מדקאמר התם בתר הכי שניה להדליק כמאן לא כר' נתן ולא כרבי יהודה הנשיא וגם אין לומר שמדליק בשלישית וה"ק שלישית אף לחלוץ תפילין ועלוס מדליק בראשה מדקאמר התם שלישית להדליק ומוקי לה כרבי נתן ולא כרבי יהודה הנשיא ועוד קשה אטו הורקנוס לא ידע מנהגו וי"ל דודאי תפילין בראשה אלא שבאותה שעה איחרו להדליק מפני שהיו טרודין בחוליו ולכך היה גוער בו: **ובהרתן** במה שהן. פ"ה דנחלקו לענין טבילה בנקרעו אי חוזר מה שבתוכו או לא ובהדיא לא אשכחן פלוגתא אלא בפ' כ"ג דכלים תנן הכדור והאמום והקמיע ותפילין שנקרעו הנוגע בהן טמא במה שבתוכו טהור אלמא אין תוכו משוב מיבור ותניא בתוספתא ר' יהושע ב"ק אומר משום ר' אליעזר אף מטבילין כמו שהן אלמא מדלא מיין בטבילה ש"מ דהוי מיבור: **היה** מכה בבשרו. ומשום שרט לנפש (ויקרא יט) ליכא דמשום תורה קפיד כדאמר הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרצותן (ח):

הדרן עלך ארבע מיתות

והא. מילתא דלקיטת קשואין: **ר"ע מר' יהושע גמר לה.** כתמיה: **קינוף.** ארבעה עמודים וכילה פרוסה עליהם כדאמרי' בסוכה (דף י.): **לחלוץ תפיליו.** של ראש ד דקסבר שבת לאו זמן תפילין הוא ואסור להניחן שמא יצא בהן לרשות הרבים: **שדעתו של אבא נטרפה.** וקרוב הוא למות שאילו היתה דעתו מיושבת היה חולץ תפיליו: **איסור סקילה.** הלקת הגר והטמנת חמין ועוסקין בדבר שאינו אלא איסור שבות דמניח תפילין בשבת אין כאן איסור מלאכה ואפילו יצא לרשות הרבים דהא דרך מלבוש הוא וכשיטין הוא לו בחול: **כרחוק ארבע אמות.** מפני הגדוי שבגרכוהו במחלוקת תנורו של עכנאי בבבא מציעא (דף נט:): **שלו מהו.** כמה הא מיתתו: **שלך קשה משלהן.** מפני שלבך פתוח כאולם ואילו שמשתני הייתם למד תורה הרבה: **נעל.** ר"א שתי זרועותיו: **שנגללין.** כשגוללין ספר תורה והכתב מכוסה כך תתעלם ותתכסה תורה שבלבי כשאמות לפי שלא שמשוני ולמדו ממני: **ולא חסרתי מרבותי כלבלב המלקק מן הים.** לפי חכמתם שהיתה גדולה אין למודי עולה לחסרם ולקבל מהם חכמה א) אלא מעט ככלב המלקק מן הים. וכן תלמידי לא חסרוני ולא קבלו מחכמתי לחסר את יתרון חכמתי מהם ב) אפי' כמו שמחסר המכחול כשפופרת בטבול אחד (ג): **ולא חסרתי.** כלומר לא חסרתים מחכמתם ממה שהיו מתחילה גדולים יותר ממני וגם עתה גדולים הם ממני לפי שלא למדתי מחכמתם כי אם מעט מהם: **שפופרת.** קנה שנותנין בה כחול. קיסם של עץ או של כסף שנותנין מכחול בתוכו (ד) ומטבלו בכחול ומוליאו: **בבהרת עזה.** בהלכות מרלות נגעים: **בנטיעת קשואים.** הלכות מיני כשפים שעל ידיהם נתמלא כל השדה קשואים: **אמרו לו הכדור והאמום וכו'.** כדור פלוט"ה ממופה עור ומלאה מתוכו למר של איל בדומה וכן אימום שהסם של עור היה כעין מנעל וממולא מתוכו שער ופיו תפור וכו היו עושין המנעלים כמו שעושין הרלענין שלנו בדפוס של עץ: **הקמיע.** של עור וממולא מתוכו ותלאהו בצואר לגוי: **משקולת קטנה.** כעין אונקיא שעושין מעופרת ומחפין אותה בעור כדי שלא תחסר אבל משקולת גדולה אין דרכה ד לתפותה בעור: **וצרור המרגליות.** תופרין המרגלית בעור ותולין אותו בצואר בהמה לרפואה: **מהו.** לפי שנחלקו באלו רבי אליעזר וחכמים בסדר טהרות (כלים פכ"ג) (ה) וחכמים אומרים אינן מקבלין טומאה לפי שכלי עור אין מקבל טומאה אלא אם כן יש לו בית קיבול דהא איתקש לשק והני הואיל וקבולן נעשית למלאותן מלוי בתוכו עולמית לא שמיה קבול (ו) ורבי אליעזר אומר מקבל טומאה דבית קיבול העשוי למלאות שמיה קבול ועוד נחלקו בכדור והאמום שנקרעו וגרלה אלא שלהם דמודו רבנן דמקבלי טומאה דהא איכא בית קיבול ופליגי לענין טבילה שחכ"א מה שבתוכו חוזר ור' אליעזר אומר מה שבתוכו אינו חוזר דכולי חד כלי הוא ובשעת פטירתו היו רוצין לידע אם חזר בו ושאלוהו מה אתה אומר באותן שני הממלוקות אמר להם טמאים אפילו שלמים והטומאה נוגעת מבחוץ: **ועסרתן כמה שהן.** כלומר אם נקרעו שחכמים מודים שמקבלין טומאה וחלוקין עלי לומר שהמלוי חוזר ועומד אני בדברי שהמלוי אינו חוזר שמטבילין כמות שהן: **מנעל שעל גבי אימום מהו.** שאף בו נחלקו בתוספתא (ז) דטהרות (ח) חכמים אומרין הואיל ואינו ממוסר מלאכה הגריכה אומן שהדיוט יכול לסלקו מעל האימום כבר שם כלי עליו וטמא וכ"א מטהר שעדיין לא נגמרה מלאכתו: **הוסר הנדר.** שבגרכוהו: **כין קסרי ללוד.** שהיו נושאין את מטתו מקסרי ללוד: **פסח עליו בשורה.** שהיו עושין שורה שביבות המטה להספד: **הרבה מעות יש לי.** להחליף: **ואין לי שולחני להרצותן.** כלומר הרבה שאלות יש לי לשאול ואין למי לשאול: **היכי עביד.** רבי אליעזר הכי שעשה מעשה בנטיעת קשואין: **להתלמד.** בהם כ"ע הוא דעבד ר' אליעזר:

הדרן עלך ארבע מיתות

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com